પ્રવચન-૩ તા. ૯-૧૧-૨૬ સવાર
Episodes 407 - 410

Episode 407
Live by the C.A.R. Model

Episode 408
છંદ ૧૨
દ્રવ્યનું સ્વરૂપ

Be Spiritually Anchored

* If no higher purpose
  - Life becomes - drudgery / stressful
* Eg. Trauma - meaningful - not beautiful
  - Problem - can define our life
  - Eg. Boat - hole
  - Eg. CAR model
* Wasting મનુષ્યાયુ - અર્થ / કામ
  Eg. Whole day? ઘાસ કાપવામાં ગયો
* ચાર ગતિમાં - મરવાના ભાવ - માત્ર નરકમાં
  ક્યારે મરું - can't do suicide also

* Make life a યજ્ઞ :–
  a) Start a fire = goalful life
  b) Offer આહુતિ = તપસ્યા
  c) Flames shoot up = prosperity
  d) Ash remains = results distribute
* Karmayoga
  - Involved - not attached
  - Passion - dispassion
    to work towards results
* Evolve spiritual - not in solitude
  But in midst of worldy activities
* Attitude behind actions - matters
  Actions into worship - by attitude
* Change in mindset to sustain
  Eg. Diet or spirituality
* Duty
  Have to do - want to do
* Steady and stable
  - Eg. Cone on apex - ચંચળ
    - On side - નિમિત્ત મળતાં ચંચળ
    - Base - steady
      stable

દ્રવ્યનું સ્વરૂપ

* દ્રવ્યમાત્ર - બન્ને દ્રવ્ય
  - પોતપોતાના ગુણ-પર્યાયમાં રહે છે
  - કોઈ કોઈમાં પ્રવેશ કરી શકતા નથી
* તેથી જીવ - પુદ્‌ગલ કર્મનો
  - કર્તા કેવી રીતે થઈ શકે?
  - એક દ્રવ્ય - બીજા દ્રવ્યનો કર્તા કઈ રીતે?
* જે પદાર્થ છે તે
  - પોતપોતાના ભાવની ક્રિયા સહિત રહે છે
  - કોઈ કોઈમાં વ્યાપીને રહી શકતા નથી
* માટે જીવ
  - પુદ્‌ગલકર્મનો કર્તા થતો નથી
  - નિમિત્ત-નૈમિત્તિક ભાવે ઘટના ઘટે છે

* એક ક્ષેત્રે હોવા છતાં
  - એક થતાં નથી
  - ભિન્ન જ રહે છે
* If not એકક્ષેત્રાવગાહી
  - તો સર્વ દ્રવ્યને રહેવા માટે
  - અનંત લોકની જરૂર પડે
* એક ક્ષેત્રે છતાં
  - સ્વભાવવિરોધી છે - છએ દ્રવ્યો
  - એકબીજાના કર્તા થઈ શકે નહીં
* પોતાના વિભાવભાવોનો પણ
  - પ્રવેશ સ્વભાવમાં થતો નથી
  - તો અન્ય દ્રવ્યોનો ક્યાંથી હોય?
* વસ્તુભેદમાં
  - કર્તા-કર્મ હોય નહીં

Episode 409

છંદ ૧૩

અજ્ઞાની જીવ કર્મનો કર્તા અને જ્ઞાની અકર્તા છે

અજ્ઞાનમાં - જ્ઞાનમાં

I)

* જોકે જીવ અને કર્મ બન્ને
  એક ક્ષેત્રમાં રહે છે

  All 3 કર્મ - ભાવકર્મ / દ્રવ્યકર્મ / નોકર્મ

* દ્રવ્યકર્મ is also અતીન્દ્રિય

  Though પુદ્‌ગલ
  All અતીન્દ્રિય is not આત્મા

* એક ક્ષેત્રે છતાં

  - બન્નેની સત્તા જુદી છે
  - સ્વાધીન - સ્વતંત્ર

II)

* અનાદિથી છ દ્રવ્યોનાં

  લક્ષણ / સ્વરૂપ / ગુણ / પર્યાય
  સ્વભાવમાં ભેદ છે

* આમ છતાં - મિથ્યાભાવને લીધે

  જ્યાં સુધી જીવ / કર્મની
  ભિન્નતા જુદી ભાસે નહીં

* ત્યાં સુધી જીવ

  - દેહમાં અહં-મમ રાખી
  - પોતાને કર્તા માને છે

III)

* મિથ્યાત્વ છે - ત્યાં સુધી બુદ્ધિ

  - ઊલટી ચાલે છે
  - ભિન્નતા ભાસે નહીં - એકત્વબુદ્ધિ રહે છે

* તેથી અજ્ઞાની જીવ

  - પોતાને કર્મનો કર્તા માને છે
  - Though કર્તા છે નહીં

IV)

* પણ જ્યારે જ્ઞાનનો ઉદય થાય છે

  - ત્યારે કર્મનો કર્તા નથી - એમ માને છે
  - બે દ્રવ્ય વચ્ચે કર્તા-કર્મ હોય નહીં
  - If it happens - what will that દ્રવ્ય do?

Episode 410

છંદ ૧૪

ઉપસંહાર

ઉપસંહાર

* જે પદાર્થ જેવો છે તેવો જ છે

  - તેમાં બીજા પદાર્થ મળી શકે નહીં
  - દરેક પોતાના ગુણ-પર્યાયોનો જ
    કર્તા-ભોક્તા છે
  - કોઈ બીજાના કર્તા-ભોક્તા નથી
  - આ અટલ સિદ્ધાંત છે

* એક પદાર્થમાં - અન્ય પદાર્થ

  - મળી શકતો નથી
  - એકમેક થતો નથી

* તેથી જીવ કર્મનો અકર્તા છે

  - અન્ય દ્રવ્યનો કર્તા નથી
  - નિમિત્ત-નૈમિત્તિકરૂપે ઘટના ઘટે છે

* આ નિયમ

  - ત્રિકાળમાં સત્ય છે
  - અનુભવપ્રમાણથી સમજાય છે

* અનુભવથી પ્રમાણિત છે

  - વળી, logicથી પ્રમાણિત છે
  - અને આગમથી પ્રમાણિત છે

* વિજ્ઞાન = વિશેષ જ્ઞાન

  - Science - માત્ર પુદ્‌ગલનું
  - વીતરાગવિજ્ઞાન - સર્વ દ્રવ્યોનું

* વિશેષ આનંદ આપે - તે વિજ્ઞાન

  - ભૌતિકવિજ્ઞાન - gives temporary happiness
  - વીતરાગવિજ્ઞાન - gives permanent happiness

* વીતરાગવિજ્ઞાન

  - મંગલમય છે
  - મંગલકરણ છે